

1.) Έχοντας πια την απόσταση του χρόνου, πώς αξιολογείτε την επίδραση που είχε η μουσική σας στην ανάπτυξη του αριστερό-δημοκρατικού κινήματος στην περίοδο 1960-1975;

2.) Θεωρείτε ότι το συγκεκριμένο παράδειγμα ήταν μια εξαίρεση ή πιστεύετε ότι η μουσική μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη ενός ποιητικού κινήματος;

Μ.Θ. Τις εποχές της εθνικής αντίστασης και του εμφυλίου πολέμου (1942-49) όπου συμμετείχα σαν ένας απλός αγωνιστής, θυμάμαι πόσο τα επαναστατικά τραγούδια της εποχής μάς εμπύχωναν κυρίως στις δύσκολες ώρες. Δεν μπορώ όμως να πω ότι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και στην πορεία του κινήματος. Αυτόν τον ρόλο τον έπαιζε η ιδεολογία, τα συνθήματα και κυρίως οι ηγετικές μορφές τόσο του ελληνικού όσο και του διεθνούς επαναστατικού στρατοπέδου.

Στην περίοδο 1960-1975, δηλαδή στην περίοδο του δημοκρατικού κινήματος με επί κεφαλής τους Λαμπράκηδες και της αντιχουντικής πάλης συνυπήρξαν δύο παράλληλα κινήματα: το ένα πολιτιστικό με βάση το τραγούδι και ένα πολιτικό με βάση την νεολαία της αριστεράς. Τότε έτυχε να παίξω εγώ ο ίδιος έναν ηγετικό ρόλο και στα δύο αυτά κινήματα και κατά κάποιον τρόπο να τα συνενώνω. Έχοντας λοιπόν υπ' όψιν μου το τι συνέβαινε στην δεκαετία του '40, μπορώ να συμπεράνω ότι τους καινούριους απλούς αγωνιστές ίσως να τους επηρέαζα πρώτα ως ηγέτης και μετά ως συνθέτης. Απόδειξη ότι θεωρούσαν επαναστατικό όλο μου το έργο, ανεξάρτητα αν ήταν ο «Καημός» ή το «Βράχο-βράχο» ή το «Πέντε-πέντε-δέκα» ή ακόμα και η «Μαργαρίτα-Μαργαρώ». Άλλωστε το ίδιο έκανε και η Χούντα, που απαγόρευσε όλα μου τα τραγούδια ανεξάρτητα από το περιεχόμενό τους. Εξ άλλου πολύ σπάνια υπήρχαν στίχοι με καθαρά πολιτικό-κομματικό περιεχόμενο και με συνθήματα όπως λ.χ. τα τραγούδια της δεκαετίας του '40. Αυτό δείχνει ότι το βάρος της προσωπικότητας του ηγέτη σε εποχές επαναστατικού οίστρου παίζει μεγαλύτερο ρόλο από το έργο του, ιδιαίτερα όπως στην περίπτωση μου, που το κύριο έργο μου υπήρξε το καλλιτεχνικό.

Στο σημείο αυτό μπορώ να πω, ότι το καλλιτεχνικό μου έργο βοήθησε ώστε να γίνω όχι μόνο γνωστός αλλά και αγαπητός στα ευρύτερα στρώματα του λαού μας κι έτσι η πολιτική μου σκέψη, τα πολιτικά μηνύματα και οι πολιτικές μου πρωτοβουλίες να γίνουν ευκολότερα και πλατύτερα γνωστές και είναι αυτές και όχι η μουσική και τα τραγούδια μου που έπαιξαν τον κυριότερο ρόλο ώστε να δημιουργηθεί το Κίνημα των Λαμπράκηδων και στη συνέχεια του Πατριωτικού Μετώπου κατά της Χούντας.

Βεβαίως στο παράλληλο πολιτιστικό κίνημα υπάρχουν στοιχεία που μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε ως «επαναστατικά» όπως λ.χ. την μελοποίηση της ποίησης που έτσι την έφερε στην καθημερινότητα της τότε κοινωνικής ζωής. Αμφιβάλλω όμως αν ήταν αυτά που συνέβαλαν αποφασιστικά στην ανάπτυξη του αριστερού-δημοκρατικού κινήματος.

Εάν διαβάσετε τον Δεκάλογο των Λαμπράκηδων, τότε θα διαπιστώσετε για ποιους λόγους ιδιαίτερα οι νέοι της εποχής εμπνεύστηκαν, μαζικοποιήθηκαν και κινητοποιήθηκαν, ώστε να σχηματίζουν ολόκληρες στρατιές με 300.000 στις Μαραθώνιες πορείες. Ακόμα εκεί μέσα θα βρείτε τις αιτίες που τους έκαναν τόσο μαχητικούς και θαρραλέους, ώστε εκτός από τις αμέτρητες άνισες και σκληρές συγκρούσεις με μια Εξουσία (που δεν έπαιζε όπως κάνει τώρα με τους κουκουλοφόρους αλλά χτυπούσε αλύπητα και ξέσκιζε με νύχια και με δόντια) ήταν αυτοί που ξεκίνησαν την Αντίσταση κατά της Χούντας με την δημιουργία του Πατριωτικού Μετώπου (ΠΑΜ).

Εγώ εδώ θα υπογραμμίσω σε σχέση με τον Δεκάλογο μόνο δύο σημεία: Το πρώτο είναι το ότι εξέφραζαν μια νέα ρεαλιστική και δυναμική Αριστερά χωρίς τα βαριδία του παρελθόντος και το δεύτερο το ότι άνοιγαν μια τόσο πλατειά και καθαρά ανεξάρτητη ελληνική προοπτική στο μέλλον, που ακόμα και σήμερα βρίσκεται πιο μπροστά από την εποχή μας, μιας και δεν βρέθηκε ακόμα η πολιτική δύναμη που θα την πραγματοποιήσει.

Δυστυχώς για τον Ελληνικό Λαό το Κίνημα αυτό που ανοίγει έναν καθαρά ελληνικό, ανεξάρτητο, σύγχρονο και ρεαλιστικό δρόμο στον δημοκρατικό σοσιαλισμό χτυπήθηκε από τρεις πλευρές συγχρόνως και για μεγάλο διάστημα, ώστε να μην υπάρχει σήμερα ούτε η ανάμνησή του. Πρώτον από την Δεξιά που ούτως ή άλλως είναι αμερικανόφιλη. Δεύτερον από την παπανδρεϊκή κεντροαριστερά που ξεκίνησε ως αντιαμερικανική για να ξεγελάσει τον Λαό και κατέληξε σ' αυτό που επεδίωκε να γίνει εξ αρχής, δηλαδή στον δεύτερο μεγάλο αμερικανόφιλο πολιτικό πόλο. Και

Τρίτον

από τα εξαρτημένα από ξένα κέντρα (Μόσχα και Βουκουρέστι) κομμουνιστικά κόμματα, που τότε υπακούανε στην λογική της παγκόσμιας σύγκρουσης ανάμεσα στα δύο στρατόπεδα, σύμφωνα με την οποία δεν έπρεπε να αναπτυχθεί σε μια χώρα που «ανήκε» στο δυτικό στρατόπεδο ένα ανεξάρτητο κίνημα της Αριστεράς, με το πρόσχημα ότι κάτι τέτοιο θα έφερνε σε κίνδυνο τα στρατηγικά τους συμφέροντα που βασίζονταν στην ισορροπία του τρόμου. Φοβόταν δηλαδή ότι ένα τέτοιο κίνημα με ρίζες στην εθνική μας αντίσταση, στο οποίο κυριαρχούσαν οι κομμουνιστές, οι αμερικανοί θα το αντιμετώπιζαν ως Δούρειο ίππο της Μόσχας, οπότε θα μπορούσαν τότε να κάνουν κάτι παρόμοιο στην Ουγγαρία, Πολωνία κλπ.

Γι' αυτόν τον λόγο μετά την Χούντα που εξακολουθούσε να υπάρχει ο διπλός ομφάλιος λώρος με τα ξένα κέντρα, τα δύο κόμματα της Αριστεράς απέφυγαν να ενωθούν, ώστε να γίνουν υπολογίσιμη πολιτική δύναμη και προτίμησαν (ασφαλώς με ξένες εντολές) να βοηθήσουν τον Ανδρέα προσφέροντάς του τις ίδιες τους τις σάρκες. Έτσι εξηγείται η θεαματική άνοδος του ΠΑΣΟΚ από το 12,50 % του 1974 στο 48 % του 1981. Τέτοιο άλμα πρωτοφανές δεν μπορούσε να γίνει παρά μόνο με την συμβοή και συνενοχή των δύο ηγεσιών της Αριστεράς που για τον α' ή τον β' λόγο είχαν παραιτηθεί από το Όραμα μιας Μεγάλης Ανεξάρτητης Αριστεράς, δηλαδή το Όραμα των Λαμπράκηδων και της ηγεσίας των ιδρυτών του Πατριωτικού Μετώπου.

Και επειδή έτυχε να είμαι ο επί κεφαλής και των δύο αυτών κινήματων, για τον λόγο αυτόν καθαιρέθηκα με εντολή της ηγεσίας του ΚΚΕ το 1966 από την θέση του Προέδρου των Λαμπράκηδων και το 1967, απ' το πόστο του καθοδηγητή του ΠΑΜ, δύο μήνες μόνο μετά την ίδρυσή του. Από κει και πέρα κάθε προσπάθειά μου στον χώρο της Αριστεράς χτυπήθηκε αλύπητα, κυρίως από τις ηγεσίες της Αριστεράς και φυσικά και από τα άλλα δύο κέντρα, ΠΑΣΟΚ και Δεξιά. Η εικόνα μου διαστρεβλώθηκε και η συμβολή μου μηδενίστηκε. Και γι' αυτό βρίσκω πολύ φυσιολογικό το ότι πολλοί νέοι ερευνητές στη σημερινή εποχή έχουν μεσάνυχτα για το πώς και το γιατί αυτής της τόσο φορτισμένης ιστορικά εποχής (1960-1975).

Αθήνα, 18.1.2007
Μίκης Θεοδωράκης